

De ToM test-R: Het meten van 'Theory of Mind' bij kinderen met PDD, ADHD en sociale fobie

Gepubliceerd: 28-12-2007 Laatste bijgewerkt: 10-05-2024

De doelstelling van het onderzoek is de validering en vaststelling van normscores van de ToM test-R bij kinderen van 5 tot 12 jaar met de mentale stoornissen PDD, ADHD en sociale fobie. De twee vraagstellingen van het onderhavige onderzoek luiden als...

Ethische beoordeling	Goedgekeurd WMO
Status	Werving gestart
Type aandoening	Cognitieve en aandachtsstoornissen en -afwijkingen
Onderzoekstype	Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Samenvatting

ID

NL-OMON31895

Bron

ToetsingOnline

Verkorte titel

ToM test-R

Aandoening

- Cognitieve en aandachtsstoornissen en -afwijkingen

Synoniemen aandoening

autisme spectrum stoornis; contactstoornissen

Betreft onderzoek met

Mensen

Ondersteuning

Primaire sponsor: Universiteit Maastricht

Overige ondersteuning: Ministerie van OC&W

Onderzoeksproduct en/of interventie

Trefwoord: kinderen, ontwikkelingsstoornissen, theory of mind

Uitkomstmaten

Primaire uitkomstmaten

Biografische gegevens

Leeftijd, geslacht en diagnose worden vastgesteld.

Diagnoses

PDD, ADHD en sociale fobie zullen worden gediagnosticeerd met behulp van een gestructureerd klinisch interview, het zogeheten Diagnostic Interview Schedule for Children-Revised (DISC-R; Costello, Edelbrock, Dulcan, Kales, & Klavic, 1984) gebaseerd op de DSM IV criteria.

Psychologische tests

ToM test-R

Theory of mind vaardigheden zullen worden gemeten met de ToM test-R, die is verdeeld in drie subschalen: Voorlopers van *theory of mind* (emotieherkenning, doen alsof, besef van het onderscheid tussen fysieke en mentale wereld), eerste manifestaties van *theory of mind* ('first order beliefs' en 'false beliefs') en hogere orde *theory of mind* vaardigheden ('second order beliefs'). Bij sommige taken zal het kind worden gevraagd bepaald gedrag te imiteren (bijv. haren kammen) , bij andere taken zullen foto's van sociale situaties worden getoond gevolgd door een of meerdere vragen.

Alternative indices van *theory of mind* en sociale ontwikkeling

Emotieherkenning, false belief, de vaardigheid om sociale situaties accuraat te interpreteren, sociale sensibiliteit, rolname en second order beliefs zullen worden gemeten met behulp van een gevalideerde testbatterij, die meer gedetailleerd wordt beschreven in sectie 5 van het onderzoeksprotocol (zie pagina's 6-8).

Secundaire uitkomstmaten

Niet van toepassing.

Toelichting onderzoek

Achtergrond van het onderzoek

Het begrip 'Theory-of-Mind' (ToM) is oorspronkelijk gepostuleerd door Premack en Woodruff (1978) en heeft betrekking op de cognitieve vaardigheid aan jezelf en aan anderen gedachten, gevoelens, ideeën en intenties toe te schrijven en op basis daarvan te anticiperen op het gedrag van anderen. Het verwerven van deze vaardigheid lijkt een basisvoorwaarde voor de ontwikkeling van sociaal vaardig gedrag bij kinderen. ToM vaardigheden ontwikkelen langs 3 stadia: (a) voorlopers van ToM (emotieherkenning, doen alsof), (b) eerste manifestaties van ToM (first order belief en false belief) en (c) het hoogste niveau van ToM (second order belief). De ToM test (Steerneman, Meesters, & Muris, 2000) is een instrument dat het mogelijk maakt om bovengenoemde ToM vaardigheden te meten. Aan de hand van een interview wordt met behulp van verhaaltjes en tekeningen informatie verzameld over de mate waarin kinderen van 5-12 jaar beschikken over sociaal begrip, sociaal inzicht en sociale sensitiviteit. De ToM test kan gebruikt worden bij het onderzoek van de sociaal-cognitieve ontwikkeling van kinderen en vooral bij die kinderen met tekorten in sociaal-interactieve vaardigheden. Te denken valt daarbij aan kinderen met PDD, ADHD en angststoornissen. Daarnaast is de test te gebruiken bij trainingen die erop gericht zijn hiaten in de sociaal-cognitieve ontwikkeling van kinderen te remediëren. De ToM test maakt een sterkte/zwakte analyse en kan daardoor richting geven aan het trainingsprogramma alsook behulpzaam zijn bij effectevaluaties.

Ervaringen van de afgelopen jaren met de ToM test hebben een aantal knelpunten aan het licht gebracht. In de eerste plaats blijken de normgegevens onvoldoende vanwege een te kleine normsteekproef. Verder blijkt de ambiguïteit van een

aantal in de test opgenomen tekeningen dermate groot dat de testresultaten ongewenst worden beïnvloed.

Bovengenoemde knelpunten vormen de aanleiding tot de ontwikkeling van een revisie van de test, de zogenaamde ToM test-R.

Doel van het onderzoek

De doelstelling van het onderzoek is de validering en vaststelling van normscores van de ToM test-R bij kinderen van 5 tot 12 jaar met de mentale stoornissen PDD, ADHD en sociale fobie.

De twee vraagstellingen van het onderhavige onderzoek luiden als volgt:

(1) Bestaan er verschillen tussen kinderen met PDD, ADHD of sociale fobie wat betreft 'theory of mind' vaardigheden?

(2) Hoe verloopt de ontwikkeling van 'theory of mind' vaardigheden bij kinderen met deze 3 diagnoses? Meer specifiek: zijn er verschillen tussen de diagnosecategorieën in tekorten op verschillende leeftijden?

Op basis van onderzoeksresultaten met de oorspronkelijke ToM test wordt verwacht dat:

(1) er een positieve correlatie is tussen leeftijd en 'theory of mind' scores in alle 3 diagnosegroepen;

(2) PDD kinderen lagere 'theory of mind' scores zullen behalen en in het bijzonder meer problemen demonstreren bij items betreffende 'false belief' taken dan kinderen met sociale fobie of ADHD;

(3) er geen prestatieverschillen tussen kinderen met sociale fobie en ADHD naar voren zullen komen.

Onderzoeksopzet

In totaal zullen 180 kinderen aan het onderzoek deelnemen, 60 kinderen per diagnosecategorie. De deelsteekproeven worden verder verdeeld in 4 leeftijdscategorieën (5-6 jarigen; 7-8 jarigen; 9-10 jarigen; 11-12 jarigen), waarbij elke groep uit tenminste 15 proefpersonen bestaat.

Het onderzoek is opgebouwd uit twee afzonderlijke sessies met een interval van één week tussen de sessies om carry-over effecten te voorkomen. Een sessie zal 'theory of mind' vaardigheden, zoals gemeten met de ToM test-R, bevatten, tijdens de andere sessie worden alternatieve indices van 'theory of mind' of sociale ontwikkeling afgenomen.

Inschatting van belasting en risico

Deelname aan het onderzoek brengt geen enkel risico voor de proefpersoon met zich mee.

De sociaal-cognitieve taakjes die in het kader van dit onderzoek aan het kind worden voorgelegd zijn niet indringend of belastend. Het gaat om verhaaltjes en plaatjes (over alledaagse sociale situaties) die door kinderen doorgaans als plezierig worden ervaren, omdat hen alle vrijheid wordt gegeven om op hun eigen wijze te reageren, zonder enige prestatiedruk.

Contactpersonen

Publiek

Universiteit Maastricht

Postbus 616
6200 MD Maastricht
Nederland

Wetenschappelijk

Universiteit Maastricht

Postbus 616
6200 MD Maastricht
Nederland

Locaties

Landen waar het onderzoek wordt uitgevoerd

Netherlands

Deelname eisen

Leeftijd

Kinderen (2-11 jaar)

Belangrijkste voorwaarden om deel te mogen nemen

(Inclusiecriteria)

Leeftijd tussen 5 en 12 jaar

Diagnose PDD, ADHD of (sociale) angststoornis (conform de DSM IV criteria)

Intelligentie > 70

Belangrijkste redenen om niet deel te kunnen nemen (Exclusiecriteria)

Wanneer de diagnose niet voldoet aan de DSM IV criteria

Additionele psychiatrische stoornis

Intelligentie < 70

Onderzoeksopzet

Opzet

Type: Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Blinding: Open / niet geblindeerd

Controle: Geen controle groep

Doel: Diagnostiek

Deelname

Nederland

Status: Werving gestart

(Verwachte) startdatum: 14-01-2008

Aantal proefpersonen: 180

Type: Werkelijke startdatum

Ethische beoordeling

Goedgekeurd WMO

Datum: 28-12-2007

Soort: Eerste indiening

Toetsingscommissie: METC academisch ziekenhuis Maastricht/Universiteit
Maastricht, METC azM/UM (Maastricht)

Registraties

Opgevolgd door onderstaande (mogelijk meer actuele) registratie

Geen registraties gevonden.

Andere (mogelijk minder actuele) registraties in dit register

Geen registraties gevonden.

In overige registers

Register	ID
CCMO	NL20199.068.07